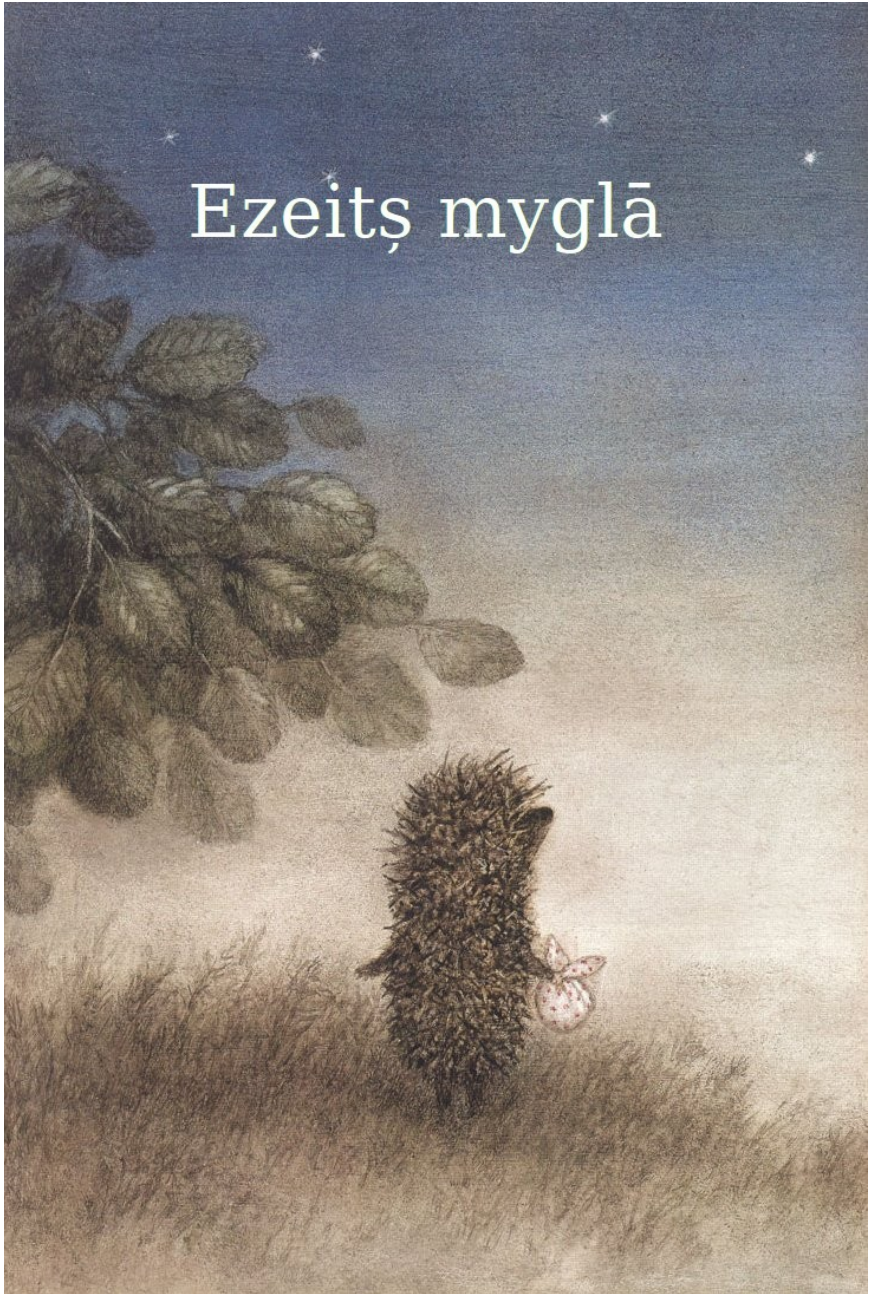

Ezeiņš myglā

Tulkotōjis Saprgē priškvōrds

Zamōk ir krīvu rakstnīka Sergeja Kozlova latgaliski pōrcaltō pōsoka "Ezeiņ myglā". Pec itōs pōsokys 1975. godā tyka sataiseita, pāčōk latviski pōrskaņōta multiplikacejis filma "Ezeiņ myglā".

Pōsoka "Ezeiņ myglā" ir dalā nu lelōka krōjuma, kas kai grōmota ai taidu pošu nūsaukumu izgōjusā tik 1989. godā. Grōmota sōcās ai itū pōsoku, i tōlōk tai ir div dalis: "Zōlis rudinā dzīsmā" i "Syltā, klusā reitā iz zīmys vyds". Obejis dalis zamōk ir apvīnōtys vīnā i pōrcaltys latgaliski.

EZEIŅŠ MYGLĀ

Trejsdesmit ūdeni īskriešs pļavenī rōvā spielāņ sovus spīdzūšōs skripkys. Nu tyuņ izleidš mieness smaideidams mōvā pa dabasim.

“Mmmū!...” – nūzapyutā gūvš aiz upis, īzarāja sunš i četradesmit mieness začeiši aizdoncō pa stidzeni.

Par upi cālās mygla, biedeigs bolts zyrgs sleika tymā da kryuteža i lykōs, ka lela bolta raudivā mautu pa myglu sprauslōdama vys nūlicūt tymā golvu.

Ezeiņš sādāja kaļnenī zam prīdis i vārās iz myglā īsleicynōtū, mienesnīka apspeidātū likni. Breineigi tik, ka pa šaļtái jys sazatryuka: ka tik nazarōda sapynā jam vys itys?

Ūdeni napīkusa spielāņ sovys skripceņis, mieness začeiši doncō, a sunš gaudō.

“Rozstōsteišu - nanūticās!” – padūmō Ezeiņš i sōka vārtis viereigōk, kab da pādejōs zōleitis īgōdōņ vysu itū skaistumu.

“Tī zvaigzneitā nūkryta, – jys īvārōja, – tī zōlā

nūzalicá iz kairū pusi, áglái rádžīs tik viersyuná i niu tei maun řaizī ai zyrgu... A kas b̄yš, – dūmō Ezeiṡ, – ka zyrgs atsagulš? Jys naaizareiš myglā?”

Ezeiṡ pamozam sōka laistīs nu kolna, kab tikṡ myglā i apzavārt, kai ir tī vydā.

– Vot, – sacā Ezeiṡ. – Narádž nikō. Jau i dāpis narádž. Zyrg! – jys pasaucā. Zyrgs naatsasaucā.

“Kur ža zyrgs?” – nūdūmōja Ezeiṡ i gōja taišni. Vysapleik kluss, tymss, slápnys, tik nu viersa drusceṡ speid, mikrieslis. Gōja jys ilgi, ilgi. Pieški lykōs, ka zámis zam kōjom vairs nav i jys nazkur kreit. Plunkš!..

“Asmu upī!” – saprota Ezeiṡ. Nu baiļu nūsalš jys sōka sistīs ai dāpom iz vysom pušom. Kod iznyra nu iudiná, beja tik paṡ tymss i navarā sapraṡ, kur ir krosts.

“Lai upá poša mani nas!” – jys nūsprīdá, cik varā dzili ivylka gaisu i straumá sōka jū nāṡ iz láji.

Upá šveikstā ai nīdrom, burbuļō vārpātōs. Ezeiṡ juta, ka ir vysā promiercš i dreži sleikš. Pieški nazkas dazadyurá pi jō pakaļsdejōs dāpis.

– Pīdūdit, – nazkas īzarunō bez skanis, – kas jiuš i kai itá tykot?

– As asmu Ezeiṡ, – taipaṡ bez skanis atsacā Ezeiṡ. – As īkrytu upī.

– Siestitās maṡ iz mugorys, – bez skanis nūscā nazkas. – As aizvesšu jiusus da krosta.

Ezeiṡ izasāda iz nazkō šaurōs mugorys i par strāči beja krostā.

– Paļdis! – jys sacā jau bolsā.

– Nav parkū! – bez skanis atsacā nazkas, kū Ezeiņš
naīraudzā, i izgaisa viļņūs.

“Vot atgadīņš... – nūzapuryņōdams dūmō pi sevā
Ezeiņš. – Kurīs tāv vīrās?!”

I aizkuļcinā myglā.

SKANIS I BOLSI

– Pa pušmīgam, Lōceiṭ, var īzadūmōṭ vysu – kū tik gribi, vyss, kū īzadūmōsi, b̄yṣ kai dzeivs. I tūṛaiz...

– Nu!

– Tūṛaiz...

– Nu soki ža!

– Tūṛaiz... var dzierdāṭ skanis i bolsus. – Ezeiṭṣ vārās iz Lōceiša lelom, opolom acim tai, lykōs, ka tān, taišni tān, jys izadūmō nazkū pošu svareigōkū.

– I kū tu dzierdieji? – klusu paprasā Lōceiṭṣ.

– Šudiṅ?

– Aha.

– Žubeiti, – sacā Ezeiṭṣ.

– A vakar?

– Várdivi.

– I kū jei sacā?

– Jei - dzīdō. – I Ezeiṭṣ aiztaisāja acṣ.

– Tu i niu jū dzierdi?

– Dzieržu, – sacā Ezeiṭṣ ai aiztaiseitōm acim.

– As toža aiztaiseišu acṣ. – Lōceiṭṣ aiztaisāja acṣ i nūzastōja tivļōk Ezeišam, kab lobōk dzierdāṭ.

– Dzierdi? – vaicō Ezeiṭṣ.

– Nā, – sacā Lōceiṭṣ.

– Pīsnaud.

– Jōatsagulst, – sacā Lōceiṭṣ i atsagula.

– As pi tevá. – Ezeiṭṣ atsasāda suplōk. – Tu viṅ īzadūmoj: jei sād i dzīd.

– Īzadūmōju.

– Niu... Dzierdi? – Ezeiņš kai dirigents kustynō dāpi.

– Aizdzīdō!

– Nadzieržu, – sacā Lōceiņš. – Sād, acš izbūzusá, i vyss.

– Parunoj ai jū, – sacā Ezeiņš. – Dagrīz viereibys.

– Kai?

– Soki: “Máš ai Ezeiti nu tōlejō meža atgōm iz jiusu koncertu”. Lōceiņš kustynō lyupys.

– Pascieju.

– Nu?

– Klusej.

– Pagaidi, – sacā Ezeiņš. – Lobōk tu atsasiesti, a as nūzaguļšu. Ta-i. – Jys bubineidams īzakōrtō pi Lōceiša zōlī.

Dīna īsyla. Gars, slaidis rudinš ļustājās prīdōs i grīzá krytušōs lopōs.

Lōceiņš jau seņ attaisá acš i vārās iz dzaltonīm kūkim, iz vieja, kas grumbō paļti, a Ezeiņš vys ņūrdá i klusu runō, gulādams zōlī.

– Dzierdi, Ezeiņ, – sacā Lōceiņš, – deļkam mýsim tei várdivá, a? Īsim, pīlasásim sieņu, izcápsim! Pi maná ir ōbuleiņš deļ tevá.

– Nā, – ocu naattaisiejš, sacā Ezeiņš. – Jei aizdzīdōš.

– Nu i, aizdzīdōš. Jāga kaida?

– Ek tu! – sacā Ezeiņš. – Sientenis! Ōbuleiši!.. Kab tu koč zynōš, kai tys ir – skanis i bolsi!

KA TU NŪGLOBOJ SAULI, MAŅ PALĪK BIEDEIGI

Viers kolna mygla i ružovi-oranžys atblōgznis. Vysu dīnu atleja leits, tod nūstō, pazarōdā saulá, aizleida aiz kolna, i vot palyka kolns itaids.

Beja cīži šmukai, tik šmukai, ka Ezeitš ai Lōceiti vārās vīns ai ūtru narunōdami. Kolns vysu laiku mainājās: oranžīs aizavylka iz kairū, ružovīs – iz lobū, a gaiši zyljš palyka tymši zyls i nūstō pa vydam.

Ezeišam i Lōceišam jau seņ patyka itaida spielā: aizmīdž acš, attaisi – vyss jau cytaižōk.

– Taiš dreīži valī, – šveikstāja Ezeitš. – Cīži breineigai!

Oranžīs beja izteciejš šaurā dzeislenī pōri vysam kolnam, a ružovīs i gaiši zyljš – izgaisš. Mygla beja augšōk, lykōs ka patš kolns apteits ai oranžū būrti.

Jī otkon aizmīdzá acš, pec šalŕtenis kod attaisá, vyss vāļ ŕaizī beja pōrzamejš. Oranžīs tik vītvtom myrgōja nu kairōs i lobōs pusis, ružovīs pieški pazarōdāja pa labi, a ružovi-zyljš izgaisa. Vyss kolns beja palicš taidš tymss, svineigs, ka nu tō tikai navarāja nūlaisŕ ocu, Ezeitš i Lōceitš otkon aizmīdzá i attaisá acš: kolns beja mīreigs, myglains, ai vīglu ružovu atblōgzni nu lobōs pusis, tok jī napaspā ni ocu aizmīgŕ, kai atblōgzná jau beja izgaisusá.

Myglā sazatinš cīži šmuks kolns vārās iz Ezeiti i Lōceiti.

Pieški, mož tys Ezeišam i Lōceišam viņ pazalyka, nazkas aizarunō:

- Jiusim pateik iz maná vārtīs?
- Da, - sacā Ezeiṣ.
- A kas? Kas runoj? - čyukstā Lōceiṣ.
- As asu šmuks?
- Da, - sacā Ezeiṣ.
- Kod as jiusim pateiku lobōk - nu reita voi vokorā?

Tá i Lōceiṣ saprota, ka runoj kolns.

- Maņ nu reita, - sacā Lōceiṣ.
- Parkū?
- Partū ka priškā ir vasala dīna i...
- A táv, Ezeiṣ?
- Ka tu nūgloboj sauli, maņ palik biedeigi, - sacā

Ezeiṣ. - Maņ iz tevá vaira pateik vārtīs vokorūs.

- Parkū?
- Ka verīs vokorā, likās ka patš stōvi tī viersyunī, i tōli, tōli var rādžāṭ.

- Kū tu šudiņ redzieji, Ezeiṣ? - vaicō kolns.

- Šudiņ saulá tai gribā nūzaglobōṭ, tai gribā, a nazkas jōs tai nalaidá, ka as niparkū nadūmōju, as tik vierūs.

- A as... Máš... Tá attaisom acš, tá aizmīdzom. Máš tai spielejomās, - sacā Lōceiṣ.

Īzastō mikrieslis.

Vāļ nabeja galeigi satimsš kod zylgon-zalī dabasi pieški atsarōvá nu kolna, i kolns tyka skaidri radzams vyss - tys meļnā iz bōly-zylōs streipis, kas atdalāja tū nu tymsim dabasim.

ATĻAUNIT PAVAKARĀT ȚAIZĪ AI JIUSIM

– Začš prosōs vakarāt.

– Lai vakarej, – sacā Ezeiņš i nūlyka iz gaņku vāļ vīnu peitū krāslu.

– Var iit? – vaicōja Začš. Jys stōvā pi gaņku, cikam Lōceiņš runōja ai Ezeiti.

– Āj! – sacā Ezeiņš.

Začš izkōpā pa traņom i cīteigai iztryna dāpis iz dečeiša.

– Triņ, triņ! – sacā Lōceiņš. – Ezeiņš ļūbej, kab bȳtu teirs.

– Var atsasāst? – vaicō Začš.

– Siestīs, – sacā Lōceiņš. Ezeiņš i Lōceiņš toža atsasāda.

– Kai mās vakarāsim?

Ezeiņš nikō nascā.

– Siedi mikrieslī i klusāj, – sacā Lōceiņš.

– Runōt var? – vaicō Začš. Ezeiņš otkon nikō nascā.

– Runoj, – sacā Lōceiņš.

– As vakareju pyrmū Țaizi, – sacā Začš, – partū i nasaprūtu kas jōdora. Nazasyrdit iz manā, labi!

– Mās nazasyrdom, – sacā Ezeiņš.

– Kai dazynōju, ka jiuš vakarejot, tai sōku skrīt da tovys sātys, Ezeiņš, i vārtīs nu tīm kryumim. Edž, dūmōju, cik šmuki šī vakarej! Vot kab i as tai! Nūskrieju da sovys sātys, nūcieļu nu ustobys augškys vacu krāslu, lykūs i siežu...

– I kai? – pavaicō Lōceiņš.

– A nikai. Palyka tymss, – sacā Začš. – Nā, dūmōju, tys nav tai sprostai – siedi i gaidi. Tī nazkas cyts.

Pazaprasišu, dūmōju, vakarāt ai Ezeiti i Lōceiti. Ka gadinī

atļaus?

– Aha, – sacā Lōceiņš.

– A mās jau vakarejom? – pavaicō Začš. Ezeiņš vārās, kai lieni izastōj mikrieslis, kai slāksnī celās mygla, i tik pať kai nazadzierdā Zača.

– A vakarejūt var dzīdōť? – vaicō Začš. Ezeiņš nascā nikō.

– Dzīdi, – sacā Lōceiņš.

– Kū?

Nivīns nikō naatsacā.

– Var ļusteigu? Dzīdōšu as ļusteigu, to vāss jau palīk!

– Dzīdi! – sacā Lōceiņš.

– La-lā! La-lā! – Začš aizdzīdō pylnā bolsā. Ezeiņam tyka pavysam biedeigai. Lōceiņam jau beja kauns Ezeiņa priškā, ka jys, redz, atviļčš leidza Zači, kurīs pļurkst – nasaprassi kū, tān vāļ i dzīsmi aizgaudō. Lōceiņš nazynōdams kū darāt gaudō Začam leidza.

– La-lā-la-lā! – gaudō Lōceiņš.

– La-lā! La-lā! – dzīdō Začš. Satymsa vairōk i Ezeiņam beja sōpeigai itū vysu klausātīs.

– Raugom paklusāt, – sacā Ezeiņš. – Dzierdit, cik kluss!

Začš ai Lōceiti pīcika i klausājās. Pōri pļovai, pa mežu mōvā rudinā klusums.

– Kū, – šveiksteidams prasā Začš, – niu darāt?

– Tššš! – sacā Lōceiņš.

– Mās itai vakarejom? – nūšveikstā Začš. Lōceiņš pamōvā.

– Klusāt... da tymša?

Palyka vysā tymss, viers áglu viersyuņom pazarōdā zeļteita mienesnīka škālá.

Nu tō Ezeišam i Lōceišam iz strāči palyka syltōks. Jī pazavārá vīns iz ūtra i kotrys pa tymsam saprota, ka vīns ūtram pasmaidā.

KAI PARŌDĀT KLUSUMU

– Maņ cīzi pateik rudinā leitainōs dīnys, – sacā Ezeiṣ. – Sauleitá speidḅ bōla kai apmauta, vyss – myglains-myglains...

– Mīrs, – sacā Lōceiṣ.

– Aha. Vyss likās nūstōṣ i stōv.

– Kur? – vaicō Lōceiṣ.

– Nā, vyspōr. Stōv i nazakuṣṭ.

– Kas?

– Nu, kai tu nasaprūti? Nikas.

– Nikas stōv i nazakuṣṭ?

– Aha. Nikas nazakuṣṭ.

– A ūdi? Eu kai lidoj! Ī-īīī! Ī-īīī! – Lōceiṣ sōka kustynōṭ dāpis, rōdeidams kai lidoj ūdi.

– Ūdi vāļ vaira, – tá Ezeiṣ aizadūmō, vaicōdams eistū vōrdu, – parōda nakusteigumu, – beigōs jys pascā.

Lōceiṣ atsasāda:

– Kai tys ir?

Jī obeji gulāja zōleitī upis molā i siļdājās bōlyjā rudinā sauleitī. Aiz upis, svylynōdams apsis, meļnā mežš.

– Nu, vot verīs! – Ezeiṣ pīzacālā i sōka skrīṭ. – Redzi?

– Kū?

– Cik nakusteigs ir mežš?

– Nā, – sacā Lōceiṣ. – As radzu, kai tu skrīṅ.

– Tu na iz maná verīs, a iz mežu! – I Ezeiṣ skrā vāļ ṛaizi. – Nu?

– Saīt, ka maņ iz tevá nav jōzaver?

– Nav.

– Labi, – sacā Lōceiṣ i aizagrīzá.

– Da parkū tu pavysam nazaver?

– Tu ža patš sacieji, kab as iz tevá nazavārtu.

– Nā, tu verīs, viņ verīs iz mani i iz mežu řaizi, saproti? As skrīšu, a mežš stōvās. Tai as rōdeišu tō nakusteigumu.

– Labi, – sacā Lōceiṣ. – Raudzāsim. – I izplātá acš, vārdamīs iz Ezeiša. – Skrīņ! Ezeiṣ skrā.

– Dreižōk! – sacā Lōceiṣ. Ezeiṣ skrā dreižōk.

– Stōj! – aizaklīdzá Lōceiṣ. – Sōksim nu sōkuma.

– Parkū?

– As nikai navaru pazavārt řaizi iz tevá i iz meža: tu tai smīkleigai skrīņ, Ezeiṣ!

– A tu verīs i iz maná, i iz meža, saproti? As skrīnu, mežš stōv. As rōdu tō nakusteigumu.

– A tu navari skrīṣ lelym liecīnim?

– Deļkam?

– Paraugi.

– Kas as - kengurs?

– Da nā, a to tu – ai kōjeņom, ai kōjeņom, i as nu tōm nikai navaru ocu atrauṣ.

– Nav svareigi, kai as skrīnu, saproti? Svareigi ir tys, ka as skrīnu, a mežš stōv.

– Labi, – sacā Lōceiṣ. – Skrīņ!

Ezeiṣ otkon skrāja.

– Nu?

– Ai itaidim mozīm sūleišim naparōdeisi, – sacā

Lōceiṡ. – Tá jōlāc itai! I jys aizlācá kai eists kengurs.

– Stōvi! – klīdzá Ezeiṡ. – Klausīs! Lōceiṡ sastynga.

– Dzierdi, cik kluss?

– Dzieržu.

– A ka as aizaklīgšu, to ai klīdzīni parōdeišu

klusumu.

– Āāāāā! – aizaspīdzá Lōceiṡ.

– Niu saproti?

– Aha! Vāg klīgṡ i māsṡ kiulīņus! Āāāāā! – Lōceiṡ aizaspīdzá nu jauna i pōrmátá kiulīni par golvu.

– Nā! – klīdzá Ezeiṡ. – Vāg skrīṡ i podlāktṡ. Verīs! – I sōka lakstāṡ pa pļovu.

– Nā! – klīdzá Lōceiṡ. – Vajag skrīṡ, kristṡ, cāltīs i lidōṡ.

– Kai tai? – Ezeiṡ apstō.

– A vot tai! – i Lōceiṡ laidās lājī nu stōvō upis krosta.

– I as! – klīdzá Ezeiṡ i vālās nu krosta Lōceiṡam pakalī.

– La-la-lā! – aizaspīdzá Lōceiṡ, rōpōdams atpakaļ krostā.

– Tra-la-lā! – Ezeiṡ nūtrallynōja kai putyns.

– Ai-jai-jai! – vysā reiklī aizaklīdzá Lōceiṡ i otkon nūlācá nu stōvō krosta.

Tai da poša vokora jī skraidā, lakstā, vālās nu krosta i klīdzá pylnā bolsā, rōdūt rudinṡ meža nakusteigumu i klusumu.

DZYMTIJĀ MEŽĀ

Začš nu reita kai izgō nu sātys, tai i izgaisa rudinā meža naapgalejamā skaistumā.

– Seņ beja laiks krist, snīgam, – dūmōja Začš. – A mežš stōv sylts i dzeivs. – Satyka Začš Meža Páli.

– Gūļoj? – vaicō Začš.

– Elpoju, – sacā Páleitá. – Navaru atsaelpōt.

– Mož zīma aizmiersa par mýsim? – pavaicō Začš. –

Da vysim atgō, a mežā naīzavārá.

– Mož, – sacā Páleitá i nūškurynōja ūsenis.

– As tai dūmoju, – sacā Začš. – Ka jau tei naīzavārá da itō, to i naīzavārš.

– Kū tu! – sacā Páleitá. – Tai navar být! Nav vāļ gadiejīs, kab zīma proītu sōnim.

– A ka proīš?

– Kū tī runōt, Zač? Skraidī, elpoj, loksti, cikam dāpis ļaun, nīparkū nadūmoj.

– As tai navaru, – sacā Začš. – Maņ vyss jōzyna iz prišku.

– Daudzi gribeisi zynōt, dreiži vacs paliksi.

– Zači napalik vaci, – sacā Začš. – Zači mierst jauni.

– Kō tai?

– Māš skrīnom, saprūti? A kusteiba – ir dzeivá.

– Hi-hi! – sacā Páleitá. – I kai vāļ par veci paliksi.

Jī raizī gō pa stidzeni i navarā nūzapricōt par sovu mežu.

Vyss beja taidš caurspeideigš, meikstš, dzymtis. Nu

tō, ka mežā beja cik labi, Začam i Páleitái ap sirdi apzamátá biedeigai.

– Tu nabādoj, – sacā Začš

– As nabādoju.

– Bādoj, as radzu.

– Da nabādoju nicik, tik skumeigai.

– Proīš, – sacā Začš. – Píkrišš snīga, bīš jōjauc pādi.

Nu reita da vokora skrīņ i jauč.

– Deļkam?

– Glupō tu. Apāsš.

– A tu skrīņ ai pakali pa prišku, – sacā Páleitá. – Itai!

– I sōka skrīņ pa stidzeni ai mugoru pa prišku, ai purni pret Zači.

– Breineigi! – aizaklīdzá Začš. I skrā pakalī.

– Redzi? – sacā Páleitá. – Niu nivīns nadazagōdōš,

kas tu esi.

– A as... A as... Zyni, kū as táv īvuiceišu? As īvuiceišu táv āst myzu, grybi?

– As myzu naādu, – sacā Páleitá.

– Tod... Tod... Izvuiceišu tevi skraidāt!

– Navāg, – sacā Páleitá.

– A kai ža maņ táv atmoksōt?

– Nikai, – sacā Meža Pálá. – Bītu cīži labi, ka táv paleidzātu muns padūms.

– Paļdis táv! – sacā Začš. I smaideigs, rausteidams ūsys, aizskrā nu Páleitis ai pakali pa prišku.

– Breineigi! – dūmōja Začš. – Niu maná nivīns nanūgiuš. Vāg tik labi sazatrenāt, cikam nav pīkritš snīga.

Jys skrāja ai pakali pa prišku pa sovu mīlū mežu,
laisdamīs līkņōs i trausdamīs iz kaļnenim. “Saīt!” – Začš
klīdzá pi sevá vysā bolsā i gondreiž apzaraudō nu prīcys,
tān nivīns nikod jō naatrasš dzymtijā mežā.

PRĪDIS CIERKŪŽS

Gaišs vokors rudiņainijā mežā. Aizdzīd i nōstōj nazynoms putyns. Začš daskriejš pi ryuča, nūzasāda i sōka klausātīs, kai ūrdz iudiņš.

– Iudiņ, iudiņ, iz kureini tu skrīņ? – pavaicō Začš.

– Nu akmistená da akmistená pa akmistenim skrīnu!

– Pa akmistenim. Labi iudinám! – padūmōja Začš. –

Vot kab maņ tai. Pīgōja Skudra.

– Kō staigoj apleik? – vaicō Začš. – Zīma dreīži, a tu volkojīs pa mežu?

– Vāg, – sacā Skudra. Pīsmálá spaneiti iudiná i gō paceļu.

– Nūstōj, parunōsim, – sacā Začš. Skudra nūstō.

– Par kū?

– Par kū grybi.

– Maņ nav laika runōt, – sacā Skudra. – Iudini jōnas.

– I aizgō.

– Vot dzeivá! – nūzapyutá Začš. – Skudrys sōkušs iudini nāšt, nav ai kū i parunōt. Agrōk koč kaida siens atsaroda, ai tū kū varā pōrsprīšt. A tān i siens nazkur sazaglobōšs.

– A tu ai mani parunoj, – sacā Prīdis Cierkūžs. Jys gulā pi ryuča. – Asmu vacs, vysa kō pīredziejš.

– Kū ža tu pīredzieji? – vaicō Začš.

– Dabasus, – sacā Cierkūžs.

– Kas tūs naredziejš? Eu kur tī!

– Nā-a, as tī beju, augšā, – nūzapyutá Cierkūžs. –

Mani ļūbāja Viejš. Godōs, atskrīn, – Vasals, Cierkūz! –
Vasals, as soku, kur beji propūļš?

– Beju aizalaidš da jjurys, stumdieju laivys. – Eu kai!
A tu kō biedeigs taidš?

– Nazynu, – sacā Začš.

– Ek, dzeivá beja! Nu reita prozamūšt, vysā mežā
tymss, a pi mýsu jau sauleitá! Sauleitá sylda. Viejš atskrīn
– šveikstom, prīcojamās! A pa nakti zvaigznis. Tai acīs i
verās. Maņ vīna patyka. Taida zalá, mīleiga. Tik tei
pazarōda, jau i muns Viejenš klōt. – Laissimās, – soka, –
da zvaigznis, Cierkūz!

– Tōli ža!

– Mýsim tys nikō! – Apčer mani i nas.

– Smuki runoj, dzedeņ, – nūzapyutá Začš.

– Dzeivōm labi, Zač. Kū tī runōt. Patš kō taidš
apzamōcš, jauns tok?

– A kur tān tys Viejš?

– Lidinej. Viejš, jys vysod jauns. A as, redz, vacs,
nūkrytu. Kam niu vajdzeigs?

– Táv biedeigai, dzedeņ?

– Nā-a, Zač. Guļu, dabasūs verūs, iudisnenī klausūs,
zvaigzneiti zaļū īraugu – par Vieji īgōdoju.

ZŪLIS RUDINÁ DZĪSMÁ

Solts i kluss palyka mežā. Začš īzaklausā – ni skanis. Viņ apseitā tymā upis krostā treisā ai pādejū lopu.

Začš dagō pi upis. Upá lieni vylka ap leikumu gryutūs, tymsūs iudiņus. Začš pazaslā iz pakalis kōju i pakustynō ausš.

– Solts? – pavaicōja jam Zōleitá.

– Br-r-r! – sacā Začš.

– Maņ toža, – sacā Zōleitá.

– I maņ! I maņ!

– Kas itá runoj? – vaicō Začš.

– Itá máš – zōlá. Začš atsagula

– Oi, cik sylts! Cik sylts! Cik sylts!

– Pasyldi mýsus! I mýsus! I mýsus! Začš sōka lakstā i guļtīs. Podlāc i dagulst pi zámis.

– Eu, Zač! – nu kaļnená klīdzá Lōceitš. – Kū tī dori?

– Syldu zōli, – sacā Začš.

– Nadzieržu!

– Zōli syldu! – aizaklīdzá Začš. – Šuráj, siļdāsim kūpā! Lōceitš nūzalaidá nu kolna.

– Sasyldi mýsus! Sasyldi! Sasyldi! – klīdzá zōleitis.

– Redzi? – sacā Začš. – Jōm solts! – Otkon podlācá i nūzagula.

– Pi mýsu! Pi mýsu!

– Itá! Itá! – klīdzá nu vysu pušu.

– Kō tu gaidi? – sacā Začš. – Guļstīs! I Lōceitš atsagula.

– Cik sylts! Oi, cik sylts!

– I mani pasyldi, Lōceiņ!

– I mūsus! I mūsus!

Začš lācā i gula. A Lōceiņš lieni sōka vāltis: nu mugorys iz sōna, nu sōna iz vādara.

– Sasyldi! Sasyldi! Mūsīm solts! – klīdzá zōlá. Lōceiņš vōļōjās. Začš lakstā i dreizi sazasīldā vysa pļova.

– Gribit, mās jiusim nūdzīdōsim zōlis rudinā dzīsmi?
– paprasā pyrmō zōleitā.

– Dzīdit, – atsacā Začš.

Zōlá sōka dzīdōņ. Lōceiņš – vāltis, a Začš – lakstāņ.

– Eu! Kū jiuņ tī dorot? – aizaklīdzá nu kaļnená Ezeiņš.

– Syldom zōli! – klīdzá Začš.

– Kū?

– Syldom zōli! – klīdzá Lōceiņš.

– Prosaļsit! – aizaklīdzá nu kaļnená Ezeiņš. A zōleitis izaslā vysā augumā i aizdzīdō skalim bolsim.

Dzīdō vysa pļova upis molā.

I pādejō lopa, kas treisā tymā krostā, sōka viļķņ leidza.

I prižu adatenis, i ágļu cierkūži, i paņ ziernyukša aizmierstīs teiklys – vysī izaslā, pasmaidā i nu vysa spāka sōka viļķņ zōlis pādejū rudinā dzīsmi.

VARAVEIKSNÁ

Lōceiṣ dazaspīdá ai mugoru pi ceplá. Jam beja sylts, sylts i ni nazagribā kustātīs.

Aiz lūga sviļpō viejš, šņōcá kūki, styklā syta leits, a Lōceiṣ sādā aizmīgtom acim i dūmō par vosoru.

Nu pyrmō Lōceiṣ dūmō par vysu iz řaizis, i itys “par vysu iz řaizis” beja sauleitá i sylvums. A pāčōk spylvgtijā vosorys sauleitī i sylvumā Lōceiṣ ģraudzā Skudru.

Skudra sādā iz calma, izbūzusá malnōs acš, i nazkū runō, runō, a Lōceiṣ nikō nadzierdāja.

– Tok dzierdi mani? – beidzūt da Lōceiša izalauzá Skudrys bolss. – Strōdōṭ vāg sávkotru dīn, sávkotru dīn, sávkotru dīn!

Lōceiṣ pakratā golvu, a Skudra naizgaisa i klīdzá vāļ skaļōk.

– Slynkums, vot kas tevi dabeigš!

– Kō jei dazasā pi maná? – padūmō Lōceiṣ. – As tok taidys Skudrys i napīminu pavysam.

– Vysā izalaidušš! – klīdzá Skudra. – Kū jiuš dorit dīndīnā? Atbīldi!

– Atsapyušom, – bolsā atsacā Lōceiṣ pi ceplá. – Vosora řa.

– Vosora! – Skudra aizasirdā. – A strōdōš kas?

– Máš strōdojom.

– Kū řa jiuš sastrōdōṭ?

– Voi ta moz, – sacā Lōceiṣ. I cīžōk dazaspīdá pi ceplá sōnu.

- Nā, tu soki – kū?
- Strodam būri.
- Vāļ?
- Beņčeiti sataisām.
- Kur?
- Pi upis.
- Deļkam?

- Sādāt pa vokorim. Rozkurynoju gunkuru i siedi. I Lōceišam ocu priškā pazarōdā, kai jī ai Ezeiti naktī sād pi upis zam zvaigžņu, vōrej čaji čajnikā, klausōs, kai iudini loksta zivš, i čajniks pyrma šņōc, a pāčōk burbuļoj, i zvaigznis kreit taišni zōlī i kustīs pi kōju - taidys lelys, syltys. Lōceišam tai sazagribā tikļ tymā vosorys naktī, tai sazagribā atsagult meikstijā zōlī, vārtīs dabasūs, ka Lōceiņš sacā Skudrai:

- Šurāj siestīs pi ceplā, a as īšu iz tīnīti, iz vosoru.
- A tu panessi cysu munā vītā? – pavaicō Skudra.
- As, – sacā Lōceiņš.
- A sešys prīdis skujis?
- As, – sacā Lōceiņš.
- A div kukūžus i četrys putyna spolvys?
- Vysu nūnessu, – sacā Lōceiņš. – Šurāj, siestīs pi

ceplā?

- Nā, pagaidi, – sacā Skudra. – Strōdōļ vāg kotram. – Jei pacālā kōjeni. – Sāvkotru dīn...

- Stōj, – aizaklīdzā Lōceiņš. – Klausīs munu komandu: ai skrīteni da ceplā, marš!

I Skudra izskrāja nu vosorys i atsasāda pi ceplā, a

Lōceiṣ ai lelom mūkom īleida jōs vītā.

Niu Lōceiṣ sādā vosorā iz calma, a Skudra vālā rudinī Lōceiṣa sātā pi ceplā.

– Tu pasiedi, – Lōceiṣ sacā Skudrai, – ka atīṣ Ezeiṣ, padzirdeisi ai čaji.

I Lōceiṣ nūskrā pa meikstū, syltū zōli, īlācā upī i sōka sist ai dāpōm pa iudini i, ka pazavārt pīmīgtom acim, nu iudinā laseiṣom kotru ṣaizi izataisā eista varaveiksnā, i kotru ṣaizi Lōceiṣam nazaticā, i kotru ṣaizi Lōceiṣ tū rādzā nu jauna.

– Ei, – Skudra klīdzā iz vosoru. – A kas sūlā strōdōṭ?

– Pagaidi! – sacā Lōceiṣ. I otkon sōka sistis pa iudini i pīmīgtijōs acis giuṭ varaveiksni.

– Kotram ir pīnōkums – strōdōṭ, – runō Skudra, dazamīgusā pi korstō ceplā. – Sāvkotru dīn.

– Pīzasāja, – padūmōja Lōceiṣ. – Nu kai jei nasaprūt, ka tei ir vosora, ka tei ir eisa, ka tei tivleṅ, tivleṅ beigsīs i ka kotru ṣaizi maṅ dāpōs laistōs varaveiksnā.

– Skudra! – Lōceiṣ aizaklīdzā nu sovys vosorys. – Nažvūrdž! Voi ta as nastrōdoju? Voi ta itei atpyuta?

I jys otkon īsyta ai dāpi pa iudini, samīdzā acṣ i īraudzā varaveiksni.

EZEIŠA KOLNS

Jau seņ Ezeiņš nabeja redziejš itik lelus dabasus. Jau seņ nabeja bejš, kab jys itai nūstōtu i sastingtu. I ka kurīs jam vaicōtu, kō jys itai nūstō, kō sastynga, Ezeiņš nīparkū navarātu atbīldāt.

– Iz kureini tu verīs, Ezeiņ? – pavaicō Vōverá.

– A, – sacā Ezeiņš i atsvīdá ai dāpi.

– Kū tu tī īraudzieji? – pavaicō Skudra.

– Klusej, – sacā Vōverá.

– Aizadūmōjš, – nūņūrdā Skudra i aizskrā sovōs dzelōs.

A Ezeiņšam pieški pazarōdāja, ka itū mežu jys īraudzā pyrmū ņaizi, i itū kolnu, i itū pļovu.

Ka nikod-nikod da šam jys nikō taida nabeja redziejš.

– Kai ņa tai? – dūmō Ezeiņš. – Icik ņaižu jau skrieju pa itū stidzeni, icik ņaižu stōvieju iz itō kolna.

Kūki beja sovaidōki – vīgly, caurspeideigi, pylni īškdejō klusuma i mīra, taidi, ka Ezeiņš napazyna nu bierneibys zynomōs vītys.

– Kai tai? – bubinā Ezeiņš. – Agrōk as itō vysa naredzieju?

Putyni, tī nadaudzī putyni, kas beja palykuši mežā, niu Ezeiņšam lykōs pavysam sovaidi.

– Tī na Vōrna, a nazkaidš ierglis grīžās viers meža, – dūmō Ezeiņš. – Nikod naredzieju tik miļzeiga putyna.

– Vys vāļ stōvi? – vaicō Skudra. – As jau eu kaidu

cysu aizstīpu, a jys stōv.

– Namaisi jam, – sacä Vöverá. – Jys dūmoj.

– Dūmoj i dūmoj, – kūrcá Skudra. – Kas bȳtu meža,
ka vysi tai dūmōtu.

– Padūmōš i vyss, – sacä Vöverá. – Namaisi.

– Jiuš vysi natikli, – sacä Skudra. – Jiuš vysi cyts pi
cyta turotās. – I aizskrāja.

Ezeitš pi sevá pascä paļdis Vöverái, jys itū sarunu
dzierdä nazkur tōli tōli – kai runōtu dabasūs, a jys bȳtu
jyurys dybynā.

– Kaida jei loba, – Ezeitš nūdūmō par Vöveri. – Kai as
da šam jōs nikod naasu saticš?

Atgō Lōceitš.

– Nu kō? – sacä jys. – Kū darāsim?

Ezeitš vārās iz meža, iz kolna, iz Vörnys, kas grīzās
aiz upis, i pieški saprota, ka jam tai nazagryb runōt, tai
nazagryb nūzalaist, nu sova kolna... I jys sōka ai lelu
pateiceibu dūmōt, par tīm, kuru lobōs sirdš deļ, jys beja ticš
itymā kolnā.

PUTYNS

Vysu vosoru Začš veja viervi, pret rudini jei palyka tik gara ka snāgtu da dabasu.

– Dataiseišu kōsi, – dūmō Začš, – aizsvīššu aiz zvaigznis i...

Atskrā Vōverá:

– Kū taidu dori, Začš?

– Viervi nūveju, – sacā Začš.

– A deļkam?

– Leiššu dabasūs, – sacā Začš. – Gribi, jimšu tevi leidza?

– Jám, – sacā Vōverá. Nakts pibārā zvaigznis.

Začš aizsvīdá kōsi aiz pošys lelōkōš zvaigznis, i viervá kai smolks ziernyukša teiklys nūzastīpá nu zámis da dabasu.

– Leiņ, – sacā Začš Vōverái.

– A tu?

– As aiz tevá.

Začš leida jai pakalī, viņ jys naprota leiš pa viervi, deļtō i cīži atpalyka.

– Tu kur esi? Leiņ dreizōk, – klīdzá Vōverá nu tymsa. A Začš leida, leida i jau sōka pīkust.

– Kur ža tu esi? – vaicō Vōverá. Jei seņ jau beja izleidusá iz zvaigznis i gaidā Zača. A Začš leigōjās pa vydu, storp dabasim iz zámī, jam vaira nabeja spēka ni leist augšā, ni laistīs zámī.

– Nu kū tu tī? – pavaicō Vōverá nu tymsa.

– Spāka nav. Navaru, – sacā Začš.

– Tu pa zarenim, kai pa zarenim, – sacā Vōverá.

Záčš leigōjās tymsā, jō ausš plyukō naksneigīs
viejenš, tōli zamaškā jys rádzā dzymtū mežu, a augšā lelū
zvaigzni i saprota, ka tivleņ palaišš valī dāpis i krisš.

– Vysu vosoru pynu viervi, – biedeigs dūmōja Začš, –
i edzi kai...

– Ei! – pieški jys izdzierdā zynomu bolsu nu zámis . –
Kas tī karinej? Cyts zynoms bolss atsacā:

– Tōli, navar rádzāt.

– Kai dūmoj, Ezeiņ, kas tī varātu bīt?

– Putyns, – sacā Ezeiņš.

– Kaidš putyns dabasu vydā? – Rats, – gribā pascāt
Záčš. Tok nūklusāja.

– Tys ir Začš, – nu zvaigznis klīdzá Vōverá. – Leida
dabasūs i īzasprīdā.

– Lōceiņ, jys jōglōb!

– Glōbit mani, – kluseņom sacā Začš.

– Nu kura laika Zači sōkušš leišš dabasūs, –
nūbubinā Lōceiņš i parōvā aiz viervis.

– Oi, – klusom sacā Začš.

– Kai glōbsim? – vaicō Ezeiņš.

– Tivleņ, – sacā Lōceiņš i aizskrāja.

– Zač! – aizaklīdzá Ezeiņš. – Tī tu?

– As, – klusom sacā Začš.

– Nadzieržu!

– As, – Začš sacā drusku skaļōk. Ka jys aizaklīgtu
pavysam skali, jys nūkrystu.

– Tī jys, jys! – Vōverá bļōvá nu zvaigznis.

– Turīs, Zač! – klīdzá Ezeiṣ. – Lōceiṣ nazkū izdūmō.

Lōceiṣ atsagrīzā ai pologu.

– Turi, – jys sacā, divejus pologa golus dūdams Ezeiṣam.

– Zač! – klīdzá nu tymsys Lōceiṣ. – Taiṣni zam tevā máṣ rozstīpám pologu. Dzierdi? Lāç!

– Maṇ baiṣ, – sacā Začṣ.

– Jam baiṣ, – klīdzá Vōverá. Jei iz zvaigznis lobōk dzierdā.

– Kam soka, lāç! – Lōceiṣ aizaklīdzá vāļ skaļōk i, atsalīkuṣ atpakaļ, jī ai Ezeiti, cik nu varā izstīpá pologu. – Nu!

– Lāç! – saucá Vōverá. Začṣ atlaidá dāpis i lidō, lidō, lidō, tik malnṣ naksneigīs viejṣ sviļpō storp ausim.

– Kur ža pologs? Kur zámá? – dūmō Začṣ i nazynōja, ka jys kai lels putyns ai plotīm spōrnim lidoj viers zámis i jau navar nūkriṣ.

RUDINÁ SOVVAĻNĪKS VIEJŠ

Agrīnki nu reita da Ezeiša i Lōceiša atskrā Začš.

– Ei! – jys aizaklīdzá. – Eje-jei! Eje-je-jeeei!

– Nu, kas ir? Stōsti, – sacá Lōceitš.

– Eje-je-jeei! – bļōvá Začš.

– Nu tok runoj! – Ezeitš aizasirdāja.

– Eje-je-jei! Je-jei! Je-jeeei! – I Začš nūbāga.

– Kō jys tá?

– Nazynu, – sacá Lōceitš. A Začš kai putyns nosōjās pa mežu i bļautājās spolgā zača bolsā.

– Kas jam irā? – vaicōja Vōverá.

– Navaru saprast, – sacá Skudra. A Začš apskrā pylnu rindži i otkon beja iz Lōceiša pļavenis.

– Saceisi kū ci nā? – klīdzá Lōceitš. Začš pieški nūstō, sastynga, pazacālá iz pakalis dāpu i...

– Nu tok! – saucá Ezeitš.

– Ha-ha-ha-ha-haa! – Začš rozasmā i aizanasá paceļu.

– Mož jys nu prōta nūgōjš, nu prōta nūgōjš, nu prōta nūgōjš? – žadzynō Žogota.

– Da nā, jys pi prōta, jys pi prōta, jys pi prōta! – kloudzynōja Dzenš.

I vīns tik Začš nivīnam nikō navaicō, nivīnam nikō nastōstā i breivs kai viejš nosōjās pa mežu.

– Zyni, – sacá Lōceitš. – Maņ rōdīs, jys sevi ir īzadūmōjš par... vieji. Jys nazkai stōstā:

“Īzadūmoj, Lōceitš, ka as palyktu par vieji?”

– Tys breineigai, – sacä Ezeitş. – Viņ Začş jau nikod
da nikō taida nadazadūmōş.

I jam nabeja taisneiba. Začş itymā smukijā saulainōs
dīnys reitā eistyn beja sazajutş kai rudinā sovvaļņiks viejş,
kas laižās par teirumim i mežim.

MÁŠ ATĪSIM I PYUSSIM

Jau nazcik dīnu nabeja saulis. Mežš palyka tukšs i kluss. Daža vōrnys nalidōja – icik tukšs beja mežš.

- Vyss, gatavojis, b̄yš zīma, – sacā Lōceitš.
- A kur putyni? – pavaicō Ezeitš.
- Gatavojās. Syltynoj perekļus.
- A Vōverá kur?
- Sātu sovu ai sausu sylnu izlīk.
- A Začš?
- Sād olā i pyuš. Gryb pīpyušt vysai zīmai.
- Vot duraks, – pasmaidāja Ezeitš.
- As jam sacieju: pyrms zīmys napīzapyussi.
- A jys?
- Pīpyusšu, soka. Pyusšu i pīpyusšu.
- Ejmom da jō, mož kai paleidzāsim. – I jī gōja pi

Zača.

Zača ola beja trešijā pusī nu kolna. Vīnā pusī Ezeiša sāta, ūtrā – Lōceiša, a trešijā – Zača ola.

– Vot, – sacā Lōceitš. – Tāņōk. Ei, Zač! – jys aizaklīdzá.

- A, – nu olys skanā apslōpš bolss.
- Kū tī dori? – vaicōja Ezeitš.
- Pyušu.
- Daudzi pīpyuti?
- Vāļ nā. Puseiti.
- Gribi, máš papyussim nu viersa? – pavaicō Lōceitš.
- Nasaīš, – skanā nu olys. – Maņ durovys.

- A tu pataisi šķierbeni, – sacā Ezeiņš.
- Attāisi drusceņ valī, a māš pyussim, – sacā Lōceiņš.
- Bu-bu-bu, – atskanāja nu olys.
- Kū?
- Tivleņ, – sacā Začš. – Nu, pyutit!
- Ezeiņš ai Lōceiti atsagula placu pi placa i sōka pyuņš.
- Fu!.. Fu!.. – pyutá Ezeiņš.
- Fu-u!.. Fu-u!.. – pyutá Lōceiņš.
- Nu, kai? – aizaklīdzá Ezeiņš.
- Palík syltōks, – sacā Začš. – Pyutit.
- A niu? – par strāči vaicō Lōceiņš.
- Nav ai kū elpōt, – sacā Začš.
- Áj da mýsu! – klīdzá Ezeiņš.
- Dataisi durovys i leiņ ōrā!
- Záčš daciertá durovys i izleida ōrā.
- Nu, kai?
- Kai piertī, – sacā Začš.
- Redzi ka par trejim pyuņš lobōk, – sacā Lōceiņš.
- Māš tān vysu zīmu īsim da tevá i pyussim, – sacā Ezeiņš.
- A ka saļsi zámī, áj da maná, – sacā Lōceiņš.
- Ci pi maná, – sacā Ezeiņš.
- Paļdis, – atsacā Začš. – As nūteikti aizīšu. Tik jiuš da maná naejmit, labi?
- A parkū?..
- Pādi, – sacā Začš. – Pīlōčōsit, i tūraž kas navīņ mani nūteikti apāšš.

GAILĪNĀ

Tei nabeja parosta rudinā dīna! Beja cīž daudz zyluma, cīž daudz kai gunī dagūšu lopu i tik daudz saulis, ka iz vokora pusi Lōceitš apzaraudōja.

– Tu kō? – pavaicōja Ezeitš.

– Nazynu, – sacā Lōceitš. – Raudōt, gribīs.

– Da tu pazaver...

– As redzieju, – sacā Lōceitš. – Partū i raužu.

– Kō tá raudōt? Jōzaprīcoj, – sacā Ezeitš.

– As nu prīcys raužu. – sacā Lōceitš.

– Voi ta nu prīcys raud?

– I kai vāļ! – I Lōceitš aizraudō.

– Nūzamīrynoj, kō tu tai! – Ezeitš nūglōstā Lōceiti ai dāpi. – Reit otkon bīš saulā i otkon viejš grīzš lopys, i putyni aizlidōš.

– Aizlidōš, – sašļuka Lōceitš i aizraudō vāļ styprōk.

– Jī tok atlidōš, – sacā Ezeitš. – Jī atsagrīzš. Proīš zīma, snīgs izkusš i jī atsagrīzš.

– Zīma. – Lōceitš raudō treiseidams.

– Nu da, zīma. Tei proīš i vyss bīš nu jauna.

– Nagrybu! Nagrybu, dzierdi?

– Kō nagrybi?

– Kab vyss aizītu, aizlidōtu! – aizaklīdzā Lōceitš.

– Tys tok na iz ilgu, – sacā Ezeitš. – Tu jau tū patš zyni. A cik šmuki ir zīmā!

– Zīmā as toža raudōšu.

– Zīmā? Parkū?

– Maņ tōs b̄yṣ žāl. – I Lōceiṣ aizraudō tai, ka Ezeiṣ saprota: vōrdi tá naleidzās.

– Skrīnom! – jys īzasaucá.

– Iz kureini? – Lōceiṣ pacālá saraudōtōs acṣ.

– Skrīnom, soku! – Ezeiṣ sajámá Lōceiti aiz dāpis i rōvá iz mežu.

– Tu iz kureini mani váļç?

Jī proskrāja zam vacō, nūlyuzušō bārza, pōrgōja pa sapyvušū tilteni ryuceiti, pōrleida pōri nūcierstijai apsái i, cylvōjūt ap apdagušīm calmim, izkōpá kolnā.

– Verīs! – sacá Ezeiṣ i parōdā Lōceišam gailīneiti.

Mozō dzaltonō sientená, saleikusá celeišūs, mikrieslī sādāja sylnōs.

– Redzi? – sacá Ezeiṣ. – tai nav ni tātis, ni māmys, ni Ezeiša, ni Lōceiša, tei ir pavysam vīna – i naraud.

NAZAVER IZ MANÁ TAI, EZEIṬ

– As nūteikti. Tu dzierdi? AS nūteikti, – sacā Lōceiṭš.
Ezeiṭš pamōvā.

– As nūteikti atīšu da tevā, lai kas nūtyktu. As vysod
bīṣu ai tevi.

Ezeiṭš vārās ai klusom acim iz Lōceiṣa i nascā nikō.

– Nu kō tu klusáj?

– As tycu, – sacā Ezeiṭš.

Ezeiṭš beja īkritš vylku dūbī i nūsādā tī nedeli. Jū
najauši atroda Vōverá: jei skrāja cauri i izdzierdā Ezeiṣa
vōrgū bolsu.

Lōceiṭš nedeli vaicō Ezeiti, izasyta nu spāka i, kod da
jō atskrā Vōverá, jys izvylka Ezeiti nu dūbis i atnásá iz
sātu.

Ezeiṭš gulā, da poša daguna sasagts ai dečim, i vārās
ai klusom acim iz Lōceiṣa.

– Nazaver iz maná tai, – sacā Lōceiṭš. – Navaru, ka iz
maná tai verās.

Ezeiṭš aiztaisā acš.

– Nu vot, tān tu kai nūmirš. Ezeiṭš attaisā acš.

– Pasmaidi, – sacā Lōceiṭš.

Ezeiṭš raudzā, viņ jam švaki sagō.

– Tān as tevi dzirdeišu ai buljonu, – sacā Lōceiṭš. –
Vōverá atnásá svežnys siens, as pīvōrieju buljona.

Jys ilāja buljonu krušķenī i pacālā Ezeiṣa golvu.

– Nā, na tai, – sacā Lōceiṭš. – Tu atsasiest.

– Navaru.

– As tāv aizlikšu spylvynu. Vot tai.

– Maņ gryuši, – sacä Ezeiņš.

– Pacīņ.

Lōceiņš atslä Ezeiti ai mugoru pret sīnu i paprōvā spylvynu.

– Maņ solts, – sacä Ezeiņš.

– Tivleņ, tivleņ. – Lōceiņš izkōpā iz ustobys augškys, dabō kažuku i apsádzä Ezeiti.

– Kai tu nanūsoly? Naktš to cik soltys! – aizarunō Lōceiņš.

– As lakstieju, – sacä Ezeiņš.

– Septeinys dīnys?

– As pa naktim lakstieju.

– Kū ža tu iedi?

– Nikō, – sacä Ezeiņš. – Tu maņ dūsi buljona?

– Oi, da! Dzār, – sacä Lōceiņš.

Ezeiņš pajāmā pōrs guļdzeišu i aiztaisä acš.

– Dzār, dzār!

– Pīkusu, – sacä Ezeiņš.

– Nā, dzār! – I Lōceiņš stōja dzirdāt Ezeiti nu lizeicenis.

– Navaru vaira.

– Par mani!

Ezeiņš nūreja.

– Par Vōveri!

Ezeiņš izdzārā.

– Par Zači! Jys zyni, kai paleidzāja!

– Pagaidi, – sacä Ezeiņš. – Atsapyusšu.

– Izdzer par Zači, jys centās.

Ezeiṣ nūreja.

– Par Kāmeiti!

– A kū Kāmeiṣ darāja?

– Nikō. Sávkotru dīn atskrä i rozprasä.

– Lai pagaida. Spāka nav, – sacä Ezeiṣ.

– Gadājās ka i nu reita atskrä, – sacä Lōceiṣ. – Apād
lizeiceni.

Ezeiṣ nūreja.

– A niu – par Palādu!

– Par Palādu to deļkam?

– Kai? Nā, par Palādu tāv jōizdzer trejs lizeikys.

– Da parkū?

– Tok as iz jōs trejs nakṣ lidōju. Tevā vaicōm.

– Iz Palādys?

– Nu da!

– Maloj, – sacä Ezeiṣ.

– Kab maṅ nu vītys naizakustät!

– Kai ta tu iz jōs tyki viersä?

– Tu zyni, cik jei stypra? Izasādu iz kokla i lidōju.

Bytu tu redziejṣ, kai Začṣ mýsu nūzabeida.

– Kai?

– Izdersi, stōsteišu.

Ezeiṣ izdzārā trejs lizeikys pec kōrtys i otkon
aiztaisä acṣ.

– Kai? – jys pavaicōja.

– Kas?

– Kai Začṣ jiusu nūzabeida?

– Ā! Začš? Īzadūmoj? As lidoju. A tá – jys. Pajem vāļ
lizeiceni. Paūd, kaidš smōrds? Uh!

Ezeiṣ izdzārā.

– Nu vot. Sād, škurynoju ausš. A tá mās.

– Ai Palādu?

– Aha. Jys ka-ai podlāc, ka-ai skrīn! Palāda čut kūkā
naīlidō. Niu par Palādu.

– Nā. Vaira navaru a ni, – sacā Ezeiṣ. – Lobōk
atsaguļšu.

Lōceiṣ nūguļdā Ezeiti vacijā vītā i sasádzá ai
kažuku.

– Nu kai, – pavaicō Lōceiṣ, – sylts?

– Uhu, – sacā Ezeiṣ. – A par Palādu izdūmōji? Soki.

– Da tu kū? Izavasalōsi, ŗaizī palidōsim.

– Palidōsim, – pavysam klusai nūšveikstā Ezeiṣ
mygdams.

KAI EZEIŅŠ AI LŌCEITI ZAČAM SAPYNĀ PAZARŌDĀ

Pa pirmū snīgu atskrā Začš da Lōceiša.

– Lōceiņ, tu esi lobōkīs nu vysu, kurūs as zynu, – sacā Začš.

– A Ezeiņš?

– Ezeiņš toža lobs, a tu – patš lobōkīs!

– Kas ai tevi, Zač? Siestīs, apzamīrāj. Kō loksti?

– As šudiņ pīzacieļu i saprotu, – sacā Začš, – ka lobōka par tevi nav iz pasaulā.

Īgōja Ezeiņš.

– Vasals, Lōceiņ! – jys sacā. – Vasals, Zač! Kō ustobā siežot – ōrā snīgs!

– As taisiejūs iņ da tevā, – sacā Lōceiņš. – A tá atskrīn jys i soka, ka as asmu lobōkīs nu vysu.

– Tai ir, – sacā Ezeiņš. – Voi ta tu nazynōji?

– Tai ir, jys ir patš lobōkīs? – sacā Začš.

– I kai vāļ! – Ezeiņš pasmaidā Lōceišam i aizsāda aiz golda. – Dzārsim čaji! Sōka dzārtņ čaji.

– Niu pazaklausit, kū as šudiņ nūsepinieju, – sacā Začš. – Dūmōņ, as mežā bētu palicš vysā vīns.

Dūmōņ, nivīna-nivīna nav – ni putynu, ni vōveņu, ni začu – nivīna. “Kū ža as niu dareišu?” – as padūmōju mīgā. I gōju pa mežu.

A mežš vyss snīgā i nivīna-nivīna. As i tī, i tī – trejs ŗaizis apskrieju vysu mežu, nu ni dzeivys dvāselis, varit īzadūmōņ?

– Baileigai, – sacā Ezeiņš.

– Nui, – sacä Lōceitš.

– I daža nivīna pāda nav, – sacä Začš. – A dabasūs – vata.

– Kai – vata? – pavaicō Ezeitš.

– A tai – bīzi vatys dabasi. I kluss. Kai zam deča.

– Nu kureinis tu zyni, ka kluss? – pavaicō Lōceitš.

– A as klīdžu. Īzaklīdzu i klausūs... Kluss.

– Nu, nu! – sacä Ezeitš.

– I tá... I tá...

– Kas?

– I tá... Varit izadūmōt? Nu zam vacō calma, kas ir ežmalī...

– Aiz kaļnená?

– Nā, pi upis. Nu zam vacō calma, kas ir ežmalī pi upis, izleida...

– Nu tok! – sacä Lōceitš.

– Tu, – sacä Začš. – Lōceit!

– I kū ža as tī darieju, zam calma?

– Tu lobōk pavaicoj, kū tu darieji, kod izleidi!

– Kū as darieju?

– Tu izleidi i tai klusenám, klusenám sacieji:

“Nabādoj, Zač, vysi mās asom vīni.” Dagōji da maná, apčieri i dabōzi pīri pi munys pīris... I maņ tyka cik labi, ka as apzaraudōju...

– A as? – pavaicō Lōceitš.

– I tu, – sacä Začš. – Stōvom i raužom.

– A as? – pavaicōja Ezeitš.

– A tevá nabeja, – sacä Začš. – Vaira nivīna nabeja.

Vari izadūmōt? – Začš pazagrīzá iz Lōceiti. – Tukšs mežš, vatys dabasi, ni-vī-na, a máš stōvom i raužom.

– Tai navar bīt, – sacā Ezeiṣ. – Maṇ nūteikti vajdzā pazarōdāt.

– Tok tys ža sapynā, – sacā Lōceiṣ.

– Vysleidza. Vīnkōrši jiuš raudōt i napamanāt, kai as izleidu nu kryumu. Izleidu, stōvu, verūs – jiuš raudit; nu, dūmōju – raud, ak jau ir parkū – i namaisieju.

– Nabeja tevá, – sacā Začš.

– Nā, beju.

– Nabeja!

– A as soku – beju! – sacā Ezeiṣ. – As vīnkōrši nagribieju jiusim maisāt raudōt.

– Kai to, ka beja, – sacā Lōceiṣ. – As jū redzieju ai acš kakteni.

– A kō tu maṇ napascieji? – sacā Začš.

– As redzieju, tu esi biedeigs. Pyrma, dūmōju, nūmīreišu, a pec tō pasceišu. I vāl – kū tī sacāt? Ezeiṣ, jys tok vysod ai mani.

– A pa munam máš vys jau tī bejom vīni, – sacā Začš.

– Táv tai izavārá, – sacā Ezeiṣ.

– Pazarōdā, – sacā Lōceiṣ.

– A ka tai, maṇ beja kas leidza?

– A táv kas naviṇ beja leidza?

– Aha.

– Maisenš, – sacā Ezeiṣ.

– Ai būrkōnim, – sacā Lōceiṣ.

– Pareizi! – sacā Začš. – Jiuš zynot, kas jiuš deļ maná

asot? Jiuş deļ maná asot pošī, pošī lobōkī nu vysu, kas ir iz zámis!

KRAUKLIS

Pakryta smolks snīdzenš i nūstō, tik viejš leini leigō kūku viersyunis.

Zōlá, nanūbyrušōs lopys, zori – vyss izbōlā i palyka gaišōks nu soltuma.

A mežš vys stōvā lels i skaists, viņ tukšs i skumeigs.

Krauklis sādā iz zora i dūmōja sovu senejū dūmu. „Otkon zīma,” - dūmōja Krauklis. – „Otkon snīgs vysu apságs, aizputynōš, áglis nūsormōš i bārzu zori palikš troski nu soltuma. Izleišš saulá na iz ilgu, naspūdra. I agrijā zīmys mikrieslī lidōsim viņ mās, kraukli. Lidōsim i krāksim.”

Atgō mikrieslis.

“Palidōšu,” nūdūmō Krauklis. I nagaideiti vīglai aizsleidā nu isādātōs vītys.

Jys laidās, nakustynōdams spōrnus, ai naradzamom placu kusteibom izlosūt ceļu storp kūku.

“Nivīna,” – nūzapyutá Krauklis. – “Kur vysi sazaglobōšš?” Mežš beja pavysam tukšs i slápnys.

– Karr-r-r! – bolsā pasacā Krauklis. Jys nūzalaidá iz vaca calma pļovys vydā i lānai pagrīzá golvu ai zylōm acim.

– Vōrna, – sacā Ezeišam Lōceitš.

– Kur?

– Eu, iz calma.

Jī obeji sādā zam lelys áglis i vārās, kai mežu pīlej palākīs mikrieslis.

– Īsim ai jū parunōt, – sacā Ezeitš.

– A kū tu jai saceisi?

– A nikō. Pasaukšu čaja dzartu. Pasceišu: “Dreiži b̄yš tymss. Īsim, Vōrna, čaja dzartu!”

– Ejmom, – sacā Lōceitš. Jī izleida nu ágļis zamaškys i dagō pi Krauklá.

– Dreiži satimss, – sacā Ezeitš. – Vōrna, ĩsim čaja dzartu.

– As asu Krrrrrrauklis, – aizsmacš leini pascā Krauklis. – As čaja nadzeru.

– A m̄ysim ir avišku zaptá, – sacā Lōceitš.

– I sienš!

Krauklis vārās iz Ezeiša i Lōceiša ai sovom senejōm akminá acim i dūmō: “Eee-ek-k!...”

– As čaja nadzeru., – jys sacā.

– A čaja ai madu, – sacā Lōceitš.

– M̄ysim ir bryuklīnis i dzārvīnis, – sacā Ezeitš.

Krauklis nikō nascā.

Jys gryuši izplātá spōrnus i aizmōvá pōri pļovai. Bīzijā mikrieslī jys rōdājās tik lels, ka Ezeitš ai Lōceiti daža pīsāda.

– Vot itá putyns! – sacā Lōceitš. – Īš taidš ai tevi čaja dzartu!

– Tys ir Krauklis, – sacā Ezeitš.

– Vysleidza putyns. “Pasauksim, pasauksim!” – jys drāžnā Ezeiti. – Pasaucám.

– Nu i kas? – sacā Ezeitš. – Jys pīrass. Īzadūmoj, vysu laiku vīns i vīns. A cytu ņaizi pasauksim – nūteikti

pākrišš...

Jau pavysam timsā Krauklis lidōja viers pļovys,
rādzā nazkaidys tōlejis guntenis i nadūmō nīparkū, tik
plaši i stypri cūlō spōrnus.

GADĪNĪ, KA MANÁ PAVYSAM NAV

Vāļ drusceņ i aizadāgš zvaigznis, izleisš mienesš i mauš, leigōdamīs pōri rudineigōm pļovom. Pāčōk mienesš īzavārš mežā, drusku pastōvās, aizačārš aiz pošys garōkōs āglis viersyunis, i tī jū īraudzās Ezeitš ai Lōceiti.

– Verīs, – sacās Ezeitš.

– Uhu, – sacās Lōceitš. A mienesš pazacālš vāļ augšōk i aizlīš vysu zāmi ai soltu, naspūdru gaismu.

Itymā soltyjā rudinī tai beja sāvkotru vokor. I sāvkotru vokor Ezeitš ai Lūceiti sazatyka to pi Ezeiša, to pi Lōceiša i parkū naviņ runō. Tai i šudiņ Ezeitš sacā Lōceišam:

– Kai tys labi, ka mās asom vīns ūtram! Lōceitš pamō.

– Tu tik īzadūmoj: maná nav, tu siedi vīns patš i nav ai kū parunōt.

– A kur tu esi?

– A maná nav.

– Tai navar bīt, – sacā Lōceitš.

– As toža tai dūmoju, – sacā Ezeitš. – A vot pieški maná pavysam nav. Tu esi vīns. Kū tu dareisi?

– Īšu da tevā.

– Iz kureini?

– Kai – iz kureini? Iz sātu. Atīšu i saceišu: “Kō tu naatgōji, Ezeitš?” A tu saceisi...

– Vot, glupīs. Kū as saceišu, ka maná nav.

– Ka nav sātā, tūŗaiz tu aizgōji da maná. Aizskrišu iz

sovu sātu. Ā, tu tá! I sōkšu...

– Kū?

– Lomōt!

– Par kū?

– Kai par kū? Par tū, ka tu naizdarieji, kai mās
nūrunōm.

– A kai nūrunōm?

– Nu kureinis as zynu? Nu táv ir jōbŷn pi maná ci pi
sevá sātā.

– Tok maná vysā nav. Saprūti?

– Tok redz kur tu siedi!

– Itá as niulá siežu, a ka maná vysā nabŷš, kur as
bŷšu?

– Pi maná ci pi sevá.

– Tai ir ka as asu.

– Nu, da, – sacā Lōceitš.

– A ka maná vysā nav?

– Tūŗaiz tu siedi pi upis i veris iz mieneša.

– I pi upis maná nav.

– Tūŗaiz tu esi kur naviņ nūgōjš i vāļ naasi atsagrīzš.

As skrīšu, izvaicōšu vysu mežu i atraššu tevi!

– Tu jau vysu izvaicōji, – sacā Ezeitš. – I naatrodi.

– Skrīšu iz cytu mežu.

– I tī nav.

– Aprgīzšu vysu ai kōjom gaisā, i tu atsarassi.

– Nav maná. Nikur nav.

– Tod, tod.... Tod as skrīšu iz pļovys, – sacā Lōceitš. –
I aizaklīgšu: “Eeee-zeeeeeiņ!”, i tu izdzierdeisi i aizaklīgsi:

“Lō-ceeeeeiņ!..” Vot.

– Nā, – sacā Ezeiņš. – Maná nav ni druscenis.

Saprūti?

– Kō tu pi maná dazasieji? – aizasirdā Lōceiņš. – Ka tevá nav, to i maná nav. Saproti?

– Nā, tu esi, a maná - nav. Lōceiņš pīklusa i sazavībá.

– Nu, Lōceiņ!.. Lōceiņš nascā nikō.

Jys vārās, kai mieness, pazacielš augši viers meža,
lej pōri jīm ai Ezeiti sovu soltū gaismu.

SYLTĀ, KLUSĀ REITĀ IZ ZĪMYS VYDS

Godōs tai – kurynoj cepli, verīs gunī i dūmoj: vot jei kaida, garō zīma!

I pieški naktī pazamūš nu nazkaidys skanis. Viejš, dūmōt, vātra gaudoj, nā – skaņ sovaižōk, kai nu tōlīnis i skaņ cīži zynomai. Kas ža tī?

I tu damīdž nu jauna. A nu reita izáj iz slīkšná – mežš myglā i nikur nav nivīnys snīga salenis. Kur ža lykōs tei zīma?

Nūkōp nu slīkšná i īraugi... paļti.

Rikteigu paļti iz zīmys vyds. I nu vysu kūku celās pārs. Kas ža itá? A tá naktī ir bejš leits. Lels, styprys leits. I nūmozgō snīgu. I aizdzyna soltumu. I mežā palyka sylts, kai agrā rudinī.

Tai dūmōja Lōceitš syltā, klusā reitā iz zīmys vyds.

– Kū ža tān darāt? – dūmō Lōceitš. – Kurynōt cepli ci nā? Plāšt skolus kurynōšonai ci nā? I vyspōr kai ža tai – otkon vosora?

I Lōceitš skrāja pi Ezeiša pōrrunōt. Ezeitš, dzili aizadūmōjš, staigōja ap sovu sātu.

– Nasaprūtu, – bubināja Ezeitš, – kai tys tai, leits iz zīmys vyds? I tá atskrāja Lōceitš.

– Nu, kū? – jys klīdzá jau par gobolu.

– Kū, kū? Cepli izkurynōji? – vaicōja Ezeitš.

– Nā, – sacā Lōceitš.

– Skolu pīpliesi?

– Na-a! – sacā Lōceitš.

- A kū ža tu darieji?
- Dūmōju, - sacā Lōceiṣ.
- As toža.

I jī sōka staigōṭ ap Ezeiša sātu i dūmōṭ ṛaizī.

- Kai tu dūmoj, - sacā Ezeiṣ. - Beja leits, tān mygla,
var b̄yṭ vāḷ soltums?

- Dūmoju nā, - sacā Lōceiṣ.
- Ka soltuma vaira navar b̄yṭ, to, saīt, var b̄yṭ viṇ
sylvums.

- Tai saīt. - sacā Lōceiṣ.
- A lai palyktu sylts, vāg pazarōdāṭ saulái.
- Vajdzātu. - sacā Lōceiṣ.
- A kod sauleitá, tod ir labi pi upis.
- As myužam itai naizdūmōtu, - pazabreinō Lōceiṣ.
- Tūṛaiz ejmom brūkoškōṭ pi upis, - vaicō Ezeiṣ.
- Uhu, - sacā Lōceiṣ.

Jī salyka skalinī sienṣ, madu, čajnīku, kruškenis i gō
da upis.

- Iz kureini jiuṣ ejmot? - vaicō Vōverá.
- Da upis, - sacā Ezeiṣ. - Brūkoškōṭ.
- Pajemit mani leidza!
- Šuráj!

Vōverá pajámá rīksteṇus, krušku i steidzās pakalī.

- Ejmom, - sacā Lōceiṣ.

Nu zōlis izleida Kāmeiṣ.

- Beju jau damidzṣ, - jys sacā. - A tá iudinṣ! Iz
kureini jiuṣ?

- Brūkoškōṭ da upis, - sacā Začṣ. - Īsim ṛaizī!

– Maņ iedīņš vysod ir leidza, sacā Kāmeiņš i padauzā pa sovu pīpyustū byudu, tik kruškenis navā, – i gōja leidza.

Atgōja pi upis, rozkiura gunkuri, atsasāda brūkoškōṭ. Izleida saulá. Saulá apspeidā upi, upis krostu preteimā i draugus, kas ādā brūkoškys. Mygla izgaisa.

– Kab nabejš leita, – sazavībš sacā Kāmeiņš, – mās tai i nabýtu sazatykušs da pavasara.

– Kab nabejš leita, – sacā Vōverá, – jau tai i naatsavadeitu.

– Kab na Ezeiša, – sacā Lōceiņš, – nivīnam i prōtā nabýtu īgōjš itymā atkusnī āšṭ brūkoškys pi upis.

Ezeiņš, pītaisiejš acš, dzārā čaji, klausājās klusumu, aiz upis pieški smolkai i skaidrai dzīdūšū putynu i dūmōja – kab na jūs vysu, deļkō itam zīmys mežam býtu vajdzeigs sýltums?

SATURS

EZEITŠ MYGLĀ

SKANIS I BOLSI

A TU NŪGLOBOJ SAULI, MAŅ PALĪK BIEDEIGI

ATĻAUNIT PAVAKARĀT, RAIZĪ AI JIUSIM

KAI PARŌDĀT KLUSUMU

DZYMTIJĀ MEŽĀ

PRĪDIS CIERKŪZŠ

ZŌLIS RUDINĀ DZĪSMĀ

VARAVEIKSNĀ

EZEIŠA KOLNS

PUTYNS

RUDINĀ SOVVAĻNĪKS VIEJŠ

MĀŠ ATĪSIM I PYUSSIM

GAILĪNĀ

NAZAVER IZ MANĀ TAI, EZEIŠ

KAI EZEITŠ AI LŌCEITI ZAČAM SAPYNĀ
PAZARŌDĀ

KRAUKLIS

GADĪNĪ, KA MANĀ PAVYSAM NAV

SYLTĀ, KLUSĀ REITĀ IZ ZĪMYS VYDS

